

Verse bivalvendoubletten met boorgat aangespoeld in de winter 2009 te Koksijde

Marie-Thérèse Vanhaelen

Alleen van de stevige strandschelp *Spisula solida* vind ik regelmatig verse kleppen en doubletten die aangeboord zijn door de roofslak *Natica catena*. De laatste jaren was er een toename van verse aangeboorde stevige strandschelpen (Vanhaelen, 2008).

Het gebeurt zelden dat ik andere soorten verse tweekleppigen vind met een boorgat. In oude, meestal fossiele kleppen is het een algemeen verschijnsel, door iedereen welgekend.

Na de eerste winterstorm vond ik op 27 januari bij Sint-André, kort bij elkaar 3 soorten doubletjes met een boorgat : één nonnetje *Macoma balthica*, één tere platschelp *Tellina tenuis* en één kleine stevige strandschelp *Spisula solida*.

Opmerkelijk, daar het duidelijk om verse doubletten ging. Bovendien vertoonde een eerstejaars doubletje met dood dier van de geknotte strandschelp *Spisula subtruncata* een onvoltooide boorpoging. Alle gaatjes zaten ongeveer in het midden van het schelpoppervlak. Dat boorgaten van een roofslak altijd bij de top van een klep voorkomen, is dus een fabel. (Foto 1)

Op 8 februari lagen er weer aangeboorde doubletten te Koksijde : één *Spisula subtruncata*, één *Macoma balthica* en één *Spisula solida*. Ditmaal zat alleen bij het nonnetje het gaatje niet bij de top.

Op 20 februari 2009 lagen er te Koksijde, tussen 1000-den aangespoelde verse *Spisula solida* in de buurt van 2 strandhoofden nog één met een boorpoging en één met een boorgat, beide gaatjes bij de top. (Foto 2)

Mijn vondsten van verse doubletten met boorgat, uitgezonderd *Spisula solida*, waren in het verleden uiterst schaars :

- op 10 mei 2004 te Koksijde : 1 juveniel doubletje *Venerupis senegalensis*
- op 17 december 2006 te Koksijde : 1 doubletje *Tellina tenuis*
- op 11 augustus 2006 te Koksijde : 1 doublet *Macoma balthica*
- op 24 januari 2007 te Koksijde : 1 doublet *Spisula solida* met twee onvoltooide boorpogingen. (Foto 3)

Voorts vind ik wel gaatjes in tamelijk recente kleppen van o.a. het zaagje, het nonnetje, de geknotte strandschelp, de tere platschelp, de rechtsgestreepte platschelp, de witte dunschaal.

Bemerk onderaan, uiterst links bij één Donax-klepje dat een boorpoging en een gaatje elkaar gedeeltelijk overlappen. Gaatjes komen zowel in linker- als rechterkleppen voor.

Bij bijna alle vondsten van aangeboorde schelpen loopt de zijwand van de gaatjes parabolisch toe; de diameter van het gaatje is aan de buitenkant van de schelp groter dan aan de binnenzijde; bij niet voltooide gaatjes is er een verhevenheid in het midden van de boorpoging. Het is duidelijk dat overwegend de meeste aangeboorde bivalven van de Belgische Westkust de prooi werden van tepelhorens en in de meeste gevallen van *Natica catena*, aangezien we deze laatste regelmatig na stormen vers en vaak levend op de westkuststranden vinden, in tegenstelling tot de roofslak *Lunatia alderi*, de glanzende tepelhoren, die uiterst zelden in verse toestand aanspoelt.

Gaatjes die recht aflopen, zouden het werk zijn van purperslakken *Nucella lapillus*. Alleen bij zeer oude kleppen tref ik soms een recht aflopend gaatje aan.

Tepelhorens leven in zandige kustgebieden, vanaf iets lager dan de laagwaterlijn, soms meer dan 100 meter diep. Ze zoeken hun prooi gedeeltelijk op en in de bodem.

Het voorkomen van gaatjes in andere verse bivalven dan *Spisula solida* kan verschillende oorzaken hebben :

- ofwel is er een sterke aangroei en een uitbreiding van haar leefgebied bij *Natica catena*;
- ofwel groeien de populaties *Macoma balthica*, *Spisula subtruncata* en *Tellina tenuis* sterk aan, zodat ze gemakkelijker ten prooi vallen aan de tepelhorens.

Met andere woorden : heeft er een verschuiving of uitbreiding van sommige habitats plaats ?

En waarom vinden we nooit verse doubletten van zaagjes *Donax vittatus* met boorgat, terwijl deze soort zeer overvloedig leeft op de Westkust. Oude kleppen van zaagjes zijn juist heel dikwijls aangeboord en op de Westkust van Bretagne, waar ook talrijk *Natica catena* en *Lunatia alderi* leeft, vind je regelmatig verse aangeboorde zaagjesdoubletten, naast talrijke verse *Mactra corallina*, *Tellina tenuis* en *Venus striatula* met boorgaatje; zelfs vond ik er tweemaal een doublet *Pharus legumen* met een boorgat van *Natica catena*. Van Marokko kreeg ik een klein doublet *Ensis siliqua*, het groot tafelmesheft dat aangeboord is. (Foto 4)

In dit artikel heb ik me beperkt tot het bespreken van verse aangeboorde bivalven. Er valt nog heel wat meer over boorgaatjes te zeggen : o.a. over het voorkomen in gastropoden en in een lange soortenlijst van oude kleppen; vraag is ook in welke

bivalvenkleppen of – doubletten je nooit een gaatje vindt en waarom? Maar dat is stof voor een volgend artikel.

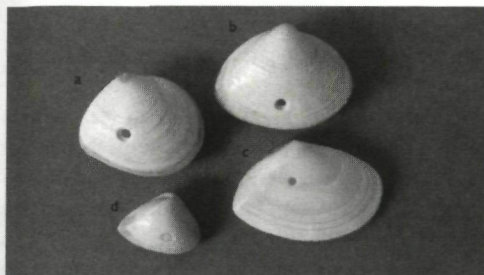

Foto 1: a *Macoma Balthica* - b *Spisula Solida*, -
c *Telina tenuis* - d *Spisula subtruncata*

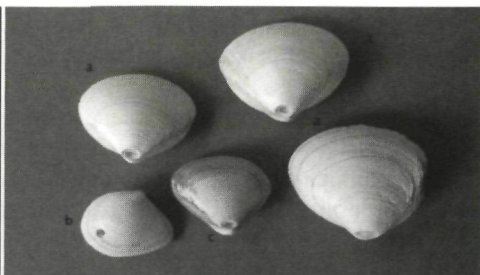

Foto 2: a *Spisula Solida* - b *Macoma Balthica* -
c *Spisula subtruncata*

Foto 3: a *Spisula solida* – b *Macoma balthica* –
c- *Venerupis senegalensis* – d *Tellina tenuis*

Foto 4: a *Pharus legumen* - b *Ensis Siliqua*

Foto's: Marc Panneels

Summary

The only bivalve regularly affected by the necklace shell *Natica catena*, a drilling gastropod, is *Spisula solida*. This note reports on other bivalve species of which freshly drilled shells have been found recently on the Belgian coast.

Literatuur

VANHAELLEN, M.-TH., 2008. Grote stranding na de novemberstorm 2007 aan de Belgische Westkust. De Strandvlo, 28(1) : 17-20.

**Ter Yde, I
8670 Koksijde**